

NAGRADA KATARINA PATAČIĆ GORANU GATALICI

Za najbolju kajkavsku knjigu 2018. godine

(Goran Gatalica: ODSEČENI OD SVETLA, Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, knj. 211, Zagreb, 2018.)

Obrazloženje Stručnog povjerenstva:

Na 19. godišnji javni natječaj, koji zajednički raspisuju Varaždinsko književno društvo i Ogranak Matice hrvatske u Varaždinu, za dodjelu književne nagrade “Katarina Patačić” - u natječajnom je roku za najbolju knjigu na kajkavskom jeziku objavljenu tijekom 2018. godine organizatorima pristiglo od domaćih nakladnika ukupno 8 naslova. Kao što je već rečeno, između tih 8 novih naslova - i to redom kajkavskih pjesničkih zbirki - Stručno povjerenstvo je u najuži izbor izdvojilo tri zbirke pjesama, čiji su autori već afirmirani suvremeni kajkavski pjesnici Ivan Kutnjak, Goran Gatalica i Zdenka Čavić. U skladu s natječajnim propozicijama, Stručno povjerenstvo u sastavu: Ernest Fišer (predsjednik) te Ivanka Kunić i Ružica Marušić-Vasilić (članice), donijelo je jednoglasnu odluku - da se za najbolju kajkavsku knjigu tiskanu u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2018. godine proglasi pjesnička zbirka *Odsečeni od svetla* autora Gorana Gatalice iz Zagreba, objavljena u nakladi Društva hrvatskih književnika.

OBRAZLOŽENJE:

Suvremeni hrvatski pjesnik Goran Gatalica rođen je 2. rujna 1982. godine u Virovitici. U Daruvaru je završio osnovnu školu i gimnaziju, a na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu diplomirao je za magistra edukacije fizike 2009. i magistra kemije 2011. godine, nakon čega je upisao postdiplomski doktorski studij. Poput nekolicine drugih danas najznačajnijih naših kajkavskih pjesnika i Gatalica je svojevrsni bilingvist, jer s podjednakim uspjehom pjesme

piše na književnom novoštokavskom standardu, kao i na kajkavštini, iako mu kajkavski nije materinski nego naučeni jezik. O tome bjelodano svjedoče već i njegove prve dvije objavljene štokavske pjesničke zbirke - *Krucijalni test* (tiskana u nakladi Ogranka Matice hrvatske u Daruvaru, 2014.) i *Kozmolom* (u nakladi Biakova u Zagrebu, 2016.) .

Naime, obje su navedene Gataličine zbirke pjesama ovjenčane i vrijednim književnim nagradama. Tako je 2015. godine za knjigu *Krucijalni test* primio nagradu Dana hrvatske knjige - *Slavić*, kao za najbolji hrvatski pjesnički prvi-jenac tiskan u 2014. godini, a za knjigu pjesama *Kozmolom* primio je nagradu *Kvirin* 2017. godine (na tradicionalnim 21. Kvirinovim poetskim susretima u Sisku), ali iste godine još i pjesničku nagradu *Dragutin Tadijanović* iz istoimene Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Stoga nije neobično što je i prva Gataličina kajkavska zbirka pjesama *Odsečeni od svetla*, ubrzo nakon tiskanja u rujnu 2018. godine (u biblioteci Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika), privukla gotovo jednaku pozornost i relevantne književne kritike i širega kruga čitatelja.

Gataličina treća po redu, a prva u cijelosti kajkavska pjesnička zbirka *Odsečeni od svetla* sadrži pedesetak pjesama, podijeljenih u tri ciklusa, sa sljedećim naslovima: *Ares briše svet med zvezdami*, *Metafizika pravičnoga svetla* i *Preštimani dnevi jene samine*. Već se iz naslova tih ciklusa može razaznati da Goran Gatalica i u svojoj kajkavskoj pjesničkoj dionici zapravo nastavlja produbljivati omiljene duhovne i metafizičke motive i teme, tragajući za samim smislom čovjekova bivanja i opstojanja u gotovo nemjerljivim svemirskim dubinama i visinama, “dok vesmir zakapa bitje človeka med nesterplivim černim luknjami”.

Ugledni hrvatski književni kritičar, pjesnik i antologičar Zvonimir Mrkonjić, osvrćući se na Gataličinu prvu kajkavsku zbirku, ističe kako je autor upravo na ovom jezičnom mediju otkrio i jedan novi, samo njegov svijet, kojega bitno karakterizira “antitetičko preplitanje kozmosa i poetskoga stvaranja”. A u tom kozmosu “sve se zove i posebnim imenima: tako je svemir *vesmir*, zvijezde je *čeredo*, svemirska maglica *pirga*, jedva čujan je *čkomečočujan*, a besmrtnost je *besmerlina*”. Međutim, naglašava Mrkonjić, pri tome “Gatalica iz surovosti svemirskoga ambijenta zna izvući mozartovski, rokokooovski razigrane rasplesane slike: *Sedim na Meseću/ i gledim rashajcane lasi sonca./ Oblaki se rashajaju/ kak šnenokerli./ Astronauti bežiju/ na černu stranu Meseća* (stihovi iz pjesme *Gruntanje o Meseću*).

Gataličinu pak bogatu i osebujnu kajkavsku metaforiku posebice izdvaja književna kritičarka Biserka Goleš Glasnović: “Metafora zvijezde, kao poznati i gotovo prezreni poetski rekvizitarij u Gatalice je vrlo tečna poput zraka i vode.

To je pjesnikovo vjerovanje u Riječ, koja će mu otvoriti nove vidike za popevku... Jezik u kojemu je metafora moguća, čak poželjna. Jezik koji nas budi iz zaborava, koji u recikliranom papiru ne vidi da je postao od odbačenog papira već od rajskog stabla. Misli se poput zvijezda kreću pjesnikovim unutrašnjim kozmosom i otkrivaju se kao nove zvijezde u beskrajnom svemiru”.

Ovu kratku elaboraciju Gataličine kajkavske poezije i prepoznatljive autorske poetike mogli bismo i zaključiti pregnantnom kritičkom prosudbom akademika Zvonimira Mrkonjića: “U zbirci *Odsečeni od svetla* Goran Gatalica postigao je i u alternativnom idiomu upravo nadstvarnu dojmljivost, pa su njegove poruke ujedno prisne i kozmički univerzalne”. Uza sve nabrojene i nenabrojene jezično-stilske značajke i odlike Gataličinih pjesama sabranih u zbirci *Odsečeni od svetla*, i Stručno povjerenstvo je jednoglasno odlučilo da upravo navedena knjiga zaslužuje i uglednu književnu nagradu “Katarina Patačić” za 2018. godinu.

U Varaždinu, 15. studenoga 2019.

Za Stručno povjerenstvo:

Ernest Fišer, predsjednik

Goran Gatalica

Haba se tatekova črna zvezda

Haba se tatekova črna zvezda.
Roke su hrebaste od vuglena,
Zemla trapljena diši po Mesecu.
Miništranti držiju luknje na svetlosti.
Zmutila se vura, to čрно lepo janje.
Zmutila se senca v zaprtu misel.
Rečima splečem čkominu
z tatekovim zelenim kaputem.
Zapelal sem oči vu album.
Črna pleva posipavle brege,
a kmica svetli med jadimi.
Haba se tatekova črna zvezda.
Černi vuglen vrači bitje,
a Zemla se zapire v jade.

Metuli, svetloba vlovlena rečima

Paji Kanižaju

Metuli letiju v noć...
Vlovlena svetloba
spi v rečima
kak šega v pavučini.
Juterna žeravka
dogoreva v popevki
kak mesec kaj se pela
vuz Dravu,
kak bitje znorelo
od zvezdane senokoše.
Metuli perhaju
čez trde zvoke v kmicu
mime tela i gospodara.
Verzuš proziren od svetlobe
siple na vuhe
kak metuli letiju v noć,
v kmicu prešvicanu
od svetlobe.

Romarska dika našem Jezušu

Romarske naše škornje rastackane
kak vuzmene noći i križni poti;
kalvarije naše preterplene
kak gluha drotena sternišča
po terima koracaju duše.
Svečkice zasvečkale
po taktu Božje ljubavi,
v bolečivem draču i plaču,
tam gde greh nema zide.
Nucame crkvenu šekaštriju,
plezame tam gde ni beznađa.
Dika su nebeske bolte,
dika su večera z Jezušom.
On otpušča naše rane čuklave.
Pehne nas z Duhom Svetim,
gda nam fali zamaha,
gda nas opernatele trgaju slabline.
Nazveščenje deteta vrači divline,
v bolečivem draču i plaču:
romarska dika našem Jezušu!

MOSLAVAČKI KAJKAVSKI GOVOR KAO LITERARNO ŠTIVO (*Božica Brkan: NEMOJ MI TO GOVORITI, Acumen, Zagreb, 2019*).

Božica Brkan je svojim moslavačkim kajkavskim (kekavskim) opusom pridonijela obnavljanju pokrajinske kulturne samobitnosti u tom dijelu Hrvatske. Uvijek treba isticati kako je ova marljiva književnica i novinarka uspjele jedan zamalo nestali lokalni idiom pretvoriti u književni standard. To je fenomen koji se rijetko susreće u područjima gdje su narječja zbog niza razloga nestala ili su pred nestajanjem. Njezina kajkavijana počinje 1990. godine sjajnom zbirkom stihova "Vetrenica ili obiteljska arheologija". U toj zbirci na čudesan način uspjele je kroz opise obiteljskih odnosa i obiteljskih individualnosti afirmirati materinski idiom, ali, što je mnogo bitnije, taj idiom pretvoriti u književni subjekt i pokazati kako se

na narječju mogu stvarati vrijedna književna djela. Podsjećam: bila je to 1990. godine, dakle, vrijeme početka hrvatske samostalnosti kada se odbacio dotadašnji jezični unitaristički koncept po kojem su narječja tretirana kao slijepi kolosijeci u jezičnoj struji, a njihovo rječničko blago kao arhaizmi. Nakon "Vetrenice" Božica Brkan prestaje s književnim radom na rodnom idiomu sve do 2012. godine kada objavljuje zbirku pjesama "Pevcov korak / Kajkavski osebušek za EU". Ta je zbirka skrenula pozornost književne javnosti poglavito one u kajkavskome arealu hrvatskoga etničkoga prostora, što potvrđuje i nagrada Katarina Patačić za najbolju knjigu objavljenu te godine na kajkavskom jeziku. Iste godine naša autorica objavljuje obi-